

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ФУНКЦІЙ САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

О. В. ГОВОРУН, *здобувач кафедри господарського права*

Харківський національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Відповідно до ч. 1 ст. 3 Модельного Закону про саморегулівні організації прийнятого Міжпарламентською Асамблеєю країн-учасниць СНД (Постанова № 29-7 від 31.10.2007 року), саморегулівними організаціями визнаються некомерційні організації, створені з метою здійснення саморегулювання, що засновані на членстві, об'єднують суб'єктів підприємницької діяльності виходячи з єдності галузі виробництва товарів (робіт, послуг) або ринку вироблених товарів (робіт, послуг), що об'єднують суб'єктів професійної діяльності одного виду або об'єднуючі недержавні пенсійні фонди.

Відповідно до ч.1 ст.5 цього Закону, членство суб'єктів підприємницької або професійної діяльності в саморегулівних організаціях є добровільним.

А відповідно до ст. 6 Модельного Закону, саморегулівна організація здійснює такі основні функції: 1) розробляє і встановлює вимоги до членства суб'єктів підприємницької або професійної діяльності якої діяльності недержавних пенсійних фондів в саморегулівній організації, у тому числі вимоги до вступу в саморегульовану організацію; 2) притягає до відповідальності членів саморегулівної організації за порушення вимог законодавства держави, статуту саморегулівної організації, правил і стандартів саморегулівної організації; 3) утворює третейські суди для вирішення спорів, виникають між членами саморегулівної організації, а також між ними і споживачами вироблених членами саморегулівної організації товарів (робіт, послуг), іншими особами, відповідно до законодавством про третейські суди; 4) здійснює аналіз діяльності своїх членів на підставі інформації, що подається ними в саморегульовану організацію в формі звітів, у порядку, встановленому статутом саморегулівної організації або іншим документом, затвердженим рішенням загальних зборів членів саморегулівної організації; 5) представляє інтереси членів саморегулівної організації в їх відносинах з органами державної влади, органом банківського регулювання та банківського нагляду, органами місцевого самоврядування; 6) організовує професійне навчання, атестацію працівників членів саморегулівної організації або сертифікацію вироблених членами саморегулівної організації товарів (робіт, послуг); 7) забезпечує інформаційну відкритість діяльності своїх членів, опубліковує цю інформацію в порядку, встановленому цим Законом та внутрішніми документами саморегулівної організації.

Саморегулівна організація має право здійснювати також інші, передбачені статутом саморегулюючої організації функції, що не суперечать законодавству.

В цьому контексті СРО має право: 1) здійснювати контроль за підприємницькою або професійною діяльністю своїх членів в частині дотримання ними вимог національного законодавства, правил і стандартів саморегульованої організації; 2) від свого імені оскаржувати в установленому законодавством порядку будь-які акти, рішення і (або) дії (бездіяльність) органів державної влади, органів місцевого самоврядування, що порушують права і законні інтереси саморегульованої організації, її членів чи створюють загрозу такого порушення; 3) брати участь в обговоренні проектів національних законів і інших нормативних правових актів держави, державних програм з питань, пов'язаних з предметом саморегулювання, а також направляти в органи державної влади висновки про результатах проведених нею незалежних експертиз проектів нормативних правових актів; 4) вносити на розгляд органів державної влади та органів місцевого самоврядування пропозиції з питань формування та реалізації державної політики щодо предмета саморегулювання; 5) здійснювати запити в органах державної влади та органах місцевого самоврядування та отримувати відповідну інформацію в установленому законодавством порядку.

Відповідно до ст. 8 Модельного Закону: 1) СРО здійснює контроль за дотриманням своїми членами правил та стандартів СРО при здійсненні підприємницької або професійної діяльності; 2) у сфері підприємницької та професійної діяльності, де не визначено уповноважений державний орган, що має право здійснювати контроль (нагляд) за відповідними видами підприємницької та професійної діяльності, СРО має право брати на себе такі функції; 3) СРО самостійно визначає форми контролю, терміни, періодичність проведення перевірок діяльності своїх членів; 4) планові перевірки діяльності члена СРО не можуть проводитися більше одного разу на рік, і терміни проведення таких перевірок повинні визначатися статутом СРО, якщо інше не встановлено законодавством; 5) підставою для проведення позапланової перевірки діяльності члена СРО може бути тільки представлена СРО скарга на дії (бездіяльність) члена СРО, що порушує правила та стандарти СРО.

У разі виявлення порушень діяльності члена СРО саморегульована організація за підсумками перевірки має право: 1) приймати рішення, які зобов'язують члена СРО усунути виявлені за підсумками перевірки порушення та встановлювати терміни усунення таких порушень; 2) виносити попередження члену СРО; 3) приймати рішення про виключення члена з СРО; 4) звертатися у випадках, встановлених законодавством про адміністративні правопорушення, в уповноважений державний орган з контролю (нагляду) за діяльністю членів СРО з клопотанням про звернення до суду або про дискваліфікацію своїх членів, які є фізичними особами-підприємцями; 5) приймати інші рішення, що не суперечать законодавству.

СРО несе перед своїми членами в порядку, встановленому чинним законодавством та статутом СРО, відповідальність за неправомірні дії працівників СРО при здійсненні ними контролю за діяльністю членів СРО.

СРО не вправі здійснювати підприємницьку діяльність, не має права засновувати господарські товариства і товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність, яка є предметом саморегулювання для цієї СРО, і ставати учасником таких господарських товариств. При цьому СРО також не вправі здійснювати наступні дії та здійснювати наступні операції, якщо інше не передбачено законодавством: 1) надавати належне їй майно в заставу в забезпечення виконання зобов'язань своїх членів і (або) інших осіб; 2) видавати поручительства іншим особам, за винятком своїх працівників; 3) придбавати акції, облігації та інші цінні папери; 4) надавати позики іншим особам, за винятком своїх працівників; 5) отримувати позики від своїх членів; 6) забезпечувати виконання своїх зобов'язань заставою майна своїх членів, виданими ними гарантіями та дорученнями; 7) укладати зі своїми членами будь-які договори майнового страхування або особистого страхування своїх працівників; 8) виступати посередником (комісіонером, агентом) по збуту вироблених товарів (робіт, послуг); 9) надавати належне їй майно в оренду; 10) орендувати майно своїх членів.

Особа, що здійснює функції одноосібного виконавчого органу саморегулюючої організації, не має права: 1) придбавати цінні папери, емітентами яких або боржниками за якими є члени СРО, їх дочірні і залежні господарські організації; 2) укладати з членами СРО, їх дочірніми і залежними господарськими організаціями будь-які договори майнового страхування, кредитні договори, угоди про доручення; 3) здійснювати як фізична особа-підприємець діяльність, яка є предметом саморегулювання для цієї СРО; 4) засновувати господарські товариства, ставати учасником товариств, що здійснюють підприємницьку діяльність, яка є предметом саморегулювання для цієї СРО.

Отже, саме поняття саморегулювання і його форми досить різноманітні: економічне поняття саморегулювання пов'язане з економічним регулюванням і розглядається як альтернатива державного регулювання; з точки зору права саморегулювання слід розглядати як форму індивідуального правового регулювання. Вироблені визначення дозволяють об'єднати різноманітні явища і процеси як в економіці, так і в праві, що сприяє більш широкому з'ясуванню ознак саморегулювання та виявленню його основних принципів.